

BESLUT

2019-11-11

Dnr: 19/01972,
1977 och 1986

SAKEN

Rapport, SVT1, 2019-06-07, kl. 19.30, inslag om hemskolning; fråga om opartiskhet och saklighet

BESLUT

Inslaget frias. Det strider inte mot kraven på opartiskhet och saklighet.

INSLAGET

Inslaget handlade om en grupp på Facebook där medlemmar delat tips på hur man undviker det svenska skolsystemet. Det föregicks av ett inslag om en isolerad barnfamilj där en rektor slagit larm om barnens välmående. I påannonseringen till inslaget om gruppen sa programledaren följande.

Ja, i flera år har alltså familjen i [stad] hållit sina barn borta från den svenska skolan och idag kan SVT berätta hur föräldrar i ett slutet forum på internet delar med sig av tips om hur man undviker den svenska skolplikten.

Samtidigt visades rubriken ”Facebookgrupp – Tipsar om hur barnen slipper skolan”. Därefter sa en reporter följande.

I Sverige är det lag på att barn ska gå i förskoleklass och grundskola. Men på internet finns grupper där föräldrar förespråkar motsatsen. SVT har kartlagt en svensk, sluten, grupp med 400 medlemmar. Där delas det aktivt tips på hur man kan bryta mot lagen och komma undan skolplikten i Sverige.

Sedan sa ett undervisningsråd på Skolverket bland annat att de ser allvarligt på att undvika skolplikten då det drabbar barnen som inte får sin utbildning. Efter det sa reportern följande.

I det uppmärksammade fallet med familjen i [stad] så gick inte barnen i skolan på flera år. De undkom myndigheterna genom att säga att de bodde utomlands, vilket också är ett av de tips som delas i gruppen som SVT granskat.

Därefter sa undervisningsrådet bland annat att det finns enstaka fall där familjer försöker undgå skolplikten och att dessa är allvarliga. Sedan sa reportern bland annat att det var flera i den slutna gruppen som förespråkar ett lärande utan läroplan där barnen själva ska få bestämma vad de vill lära sig.

Undervisningsrådet sa att det svenska skolsystemet är en förutsättning för att alla barn får en likvärdig utbildning. Därefter sa reportern att det är vårdnadshavarnas roll att se till att deras barn går i skolan och att de som inte gör det kan bötfällas av kommunen. Avslutningsvis sa reportern att Sveriges Television (SVT) hade varit i kontakt med den slutna gruppens administratör som inte ville svara på några frågor.

ANMÄLNINGARNA

Inslaget har bland andra anmälts av administratören till den Facebook-grupp som inslaget handlade om. Anmälarna anser på närmare anförda grunder följande.

SVT har medvetet ljugit och smutskastat medlemmarna i Facebook-gruppen. I inslaget sammankopplades gruppen med en familj där barnen låstes in och isolerades från omvärlden. På så vis satte reporterna en sektstämpel på de som hemundervisar och kopplade samman dessa med människor som vill isolera sig från omvärlden. Även en representant för Skolverket, som påstod att barnen till föräldrarna i gruppen inte fick någon utbildning, smutskastade medlemmarna. Detta stämmer inte. Forskning visar att de barn som undervisats enligt så kallat självstyrt lärande, som förespråkas i gruppen, ligger minst lika bra till kunskapsmässigt som barn som gått i vanlig skola.

Det påstods att det i gruppen aktivt delas tips på hur man bryter mot lagen, vilket inte är sant. I gruppen delades bland annat tipset att flytta utomlands där det råder läroplikt istället för skolplikt, något som i sig inte är olagligt. Olagliga vägar har det alltid avråtts från i gruppen.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

SVT anser att inslaget överensstämmer med kraven på opartiskhet och saklighet anför följande.

I samband med stora berörande nyhetshändelser med återkommande publiceringar under en längre tid är det vanligt förekommande att redaktioner har kompletterande vinklar. Det är traditionell journalistik som svarar upp mot de frågor som infinner sig som en konsekvens av en stor nyhetshändelse. En kompletterande vinkel, en granskning eller en berättelse med ett nytt perspektiv syftar till att tillföra ny kunskap till en händelse, ett skeende där det finns många samhällsbottnar.

Händelsen i en stad där två föräldrar hållit sina barn borta från skolan var en nyhet av den digniteten. I den kontexten blev fallet intressant för att belysa frågan om vilket regelverk som gäller för den svenska skolplikten och hur det är möjligt att hålla barn borta från skolan trots den starka lagstiftningen på området. Dock sades det aldrig i inslaget att samma förhållanden råder i andra familjer.

Redaktionen har flera exempel på hur tips på hur man bryter mot lagen delas i Facebook-gruppen. Ett exempel är en medlem som skriver att "Ni kan säga att ni flyttat utomlands, särskilt om ni byter kommun i samma veva, och hoppas på att ingen reagerar på att pojken är hemma". Ett annat exempel på uppgift som ligger till grund för SVT:s påstående ser ut så här: "Ni kan skriva ut er ur Sverige utan att ange adress, det är bara att skriva okänd eller dylikt på raden". Det delas också tips om att "boka enkelbiljetter" som sedan kan avbokas och att förbereda falska hyreskontrakt som "bevis". Andra skrivningar i gruppen handlar om att kontakta amerikanska advokater för att "skrämja" svenska kommuner.

Gruppens administratör delar också ett färskt exempel på en familj som fått vite på grund av att den bröt mot lagen om skolplikt för att "varna andra". Hon uttrycker sig på följande sätt: "Ni bör inte ha något som knyter er till Sverige, inte ens semesterbostad". Påståendet från en av anmälarna att SVT sätter en "sektstämpel" på föräldrar som valt hemundervisning för sina barn går inte att härleda till inslaget, det hävdas inte heller att det skulle röra sig om sektliknande verksamhet.

SVT:s reporter gjorde upprepade försök före publicering att få gruppens administratör att kommentera redaktionens granskning. Detta uttrycktes tydligt i inslaget. Även efter publicering höll redaktionen kontakt med gruppens administratör för att få henne att kommentera granskningen. Hon valde att föreslå andra personer. Efter upprepade försök att få en kommentar från någon i gruppen ställde till sist en av medlemmarna upp. I ett tre minuter långt inslag publicerat på SVT:s webbplats den 8 juni 2019 fick denna medlem frikostigt med tid att redogöra för sin sida av saken angående SVT:s granskning.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SVT ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet). Kravet på opartiskhet innebär enligt granskningsnämndens praxis att om allvarlig kritik riktas mot en klart utpekad part ska den kritiserade få bemöta eller kommentera kritiken. Som regel ska detta ske i samma program eller inslag. Att en part vägrar att medverka hindrar inte att ett program eller inslag sänds. Om möjligt bör i sådana fall den kritiserades uppfattning redovisas på något annat sätt.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

Av betydelse för bedömningen är också bestämmelsen om att SVT ska stimulera till debatt, kommentera och belysa händelser och skeenden (8 § i sändningstillståndet). Denna skyldighet innebär enligt granskningsnämndens praxis att ett inslag kan ha en kritisk infallsvinkel utan att strida mot kravet på opartiskhet.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

I inslaget drogs paralleller mellan ett fall från en svensk kommun och den aktuella Facebook-gruppen. Nämnden anser inte att detta medförde att medlemmarna i gruppen ”sektstämplades”. Vidare bedömer nämnden att SVT gjort vad som kan krävas för att ge Facebook-gruppens administratör möjlighet att bemöta eller kommentera den kritik som i inslaget riktades mot gruppen. Inslaget strider därför inte mot kravet på opartiskhet i dessa delar.

SVT har i sitt yttrande visat grund för påståendet om att det i gruppen delats tips om hur man bryter mot lagen. Inslaget strider därför inte mot kravet på saklighet i denna del. Vad anmälarna i övrigt anfört medför inte heller att inslaget strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

Vad granskningsnämnden inte prövar

Flera anmälare har anmält inslag som sänts i SVT Play. För sändningar i SVT Play gäller inte kraven på opartiskhet och saklighet. Anmälarna har även anmält ett inslag i *Rapport* kl. 18.00 den 7 juni 2019. Nämnden har inte hittat något som motsvarar anmälarnas beskrivning i denna sändning. Anmälningarna i dessa delar lämnas därför utan åtgärd.

Anmälarna hänvisar även till inslag som publicerats av SVT på sociala medier och tillhörande kommentarsfält. Kraven på opartiskhet och saklighet gäller inte för SVT:s publiceringar på dessa plattformar. Denna del av anmälningarna lämnas därför utan åtgärd.

Detta beslut har fattats av Ulrik von Essen, Ulrika Hansson, Clas Barkman, Berivan Yildiz, Bo-Erik Gyberg, Gunnar Springfeldt och Pia Rehnquist efter föredragning av Elin Ackerberg.

På granskningsnämndens vägnar

Ulrik von Essen

Elin Ackerberg

Originalhandlingen med namnunderskrifter förvaras hos myndigheten.